

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна компаративістика

Освітня програма Економіка

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Економічна компаративістика
Викладач (-і)	к.е.н., доц. Пілько А.Д.
Контактний телефон викладача	+38(050)3735287
E-mail викладача	andriy.pilko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Економічна компаративістика» критично використовує досягнення різних теоретичних шкіл і проводить порівняльний аналіз неокейнсіанських, інституціональних і неоінституціональних, неомарксистських економічних систем. Ці теоретичні й методологічні підходи відповідно розширюють і області дослідження, орієнтуючи на пошук додаткової фактичної бази для порівняльного аналізу.</p> <p>Методологія і методика, що використовується в дисципліні, базується на методології системного підходу, роботах вітчизняних і закордонних вчених з питань порівняльного аналізу поведінки відкритих соціально-економічних систем різних рівнів народногосподарського управління, формацій, моделей у просторі і часі.</p> <p>Пропонується виділення й зіставлення структурних елементів економічних систем, що дозволяє покласти в основу їх класифікації і порівняльного аналізу чіткі соціально-економічні критерії. Саме це дозволяє глибше зрозуміти як особливості окремих економічних систем, так і закономірності світового господарства епохи глобалізації в цілому.</p> <p>Актуальність вивчення дисципліни «Економічна компаративістика» в Україні ґрунтується на необхідності остаточного формування та подальшого розвитку національної соціально-економічної моделі.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу полягає в формуванні та засвоєнні студентами знань щодо організації економічних систем, їх еволюції та специфіки розвитку за умов поглиблення глобалізаційних процесів, а також в отриманні студентами умінь і навичок з прикладного застосування засвоєних знань. Дисципліна покликана формувати сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити оволодіння ними знаннями та методами порівняльного аналізу економічних систем.</p> <p>Мета реалізується через цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> виявлення причин та форм відмінностей між різними економічними системами; визначення типу економічної системи та закономірностей її функціонування; розробка алгоритму порівняльного дослідження економічних систем на основі використання широкого спектру параметрів для порівняння; формування навиків здійснення вибору варіантів ефективного функціонування економічної системи, а також виявлення чинників, які впливають на конкретні соціально-економічні та політичні процеси в економічній системі. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Результати навчання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, 	

інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Компетентності:

ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу - 180 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Практичні	36
Самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
5	051 Економіка	III	Цикл загальної підготовки Вибіркові дисципліни

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літерат ура	Завдання, год	Вага оцін ки	Термін виконання
Тема 1. Предмет і методи економічної компаративістики Поняття «національна економіка». Критерії класифікації національних економік. Саморегулюючі й культурно-регульовані економічні системи. Докапіталістичні, капіталістичні, соціалістичні економічні системи. Доіндустріальні, індустріальні й постіндустріальні економічні системи. Традиційні й нетрадиційні економічні системи. Багатоукладна економіка.	Лекція, практичне заняття	[1-9]	Опрацювати лекційний матеріал, Підготуватися до практичного заняття, тести	1,6	До наступного заняття за розкладом

Методи порівняльного аналізу національних економік. Соціо-просторові й соціо-часові зіставлення.					
<p>Тема 2. Багатоваріантність розвитку економічних систем. Можливість варіацій економік у рамках однотипних суспільних систем. Роль економічних і неекономічних факторів (культура, традиція, релігія, соціальний капітал, інститути, політичні й історичні фактори) розвитку і їхній вплив на формування й функціонування економічної системи. Соціальні й економічні показники, критерії порівняння. Загальні і часткові критерії ефективності в різних типах економічних систем. Параметри порівняння відносин відтворення й механізмів функціонування економічних систем. Порівняння соціальних і інституціональних параметрів.</p>	Лекція, практичне заняття	[1-9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, розрахункова робота, тести	1,6	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 3. Типологізація ринкових моделей розвитку. Основні варіанти розвинених ринкових соціально-економічних систем. Ліберальна (Англо-саксонська модель); азійська (Східно-азійська); модель соціального ринкового господарства (Рейнско-Альпійська модель); корпоративистська й неокорпоративистська моделі (Італійська, Португальська й Шведська моделі). Порівняльний аналіз економічної ефективності основних ринкових моделей. Соціальні й гуманітарні результати. Взаємодія різних типів розвинених ринкових економічних систем і проблеми глобального миру. Нагромадження некапіталістичних тенденцій у зрілому індустріальному капіталізмі. Постіндустріальний капіталізм. Проблема генезису різних соціально-економічних систем на постіндустріальній основі.</p>	Лекція, практичне заняття	[3-5, 7-9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, індивідуальні завдання, розрахункова робота, тести	1,6	До наступного заняття за розкладом

<p>Тема 4. Порівняльний аналіз ринкових моделей розвитку Критерії типологізації ринкових економік. Механізм прийняття рішень (централізовані або децентралізовані). Економічні інститути. Правила (формальні й неформальні). Економічні ресурси. Природа й ступінь індивідуальних свобод. Стимули (моральні, матеріальні, примусові). Мета державного втручання. Розміщення ресурсів, розподіл ресурсів, стабілізація. Співвідношення плану й ринку.</p>	Лекція, практичне заняття	[5, 9]	Опрацювати лекційний матеріал, Пройти тестування до теми, розрахункова робота	1,6	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 5. Економічні моделі розвинутих країн Основні моделі ринкових економік. Англо-саксонська модель (на прикладі США, Великобританії, Ірландії, Канади, Австралії, Нової Зеландії). Загальні й специфічні характеристики. Східно-азіатська модель (на прикладі Японії). Рейнско-Альпійська модель (на прикладі Німеччини) Шведська модель (на прикладі Швеції, Норвегії, Фінляндії). Корпоративна модель (на прикладі Італії).</p>	Лекція, практичне заняття	[1-5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота	1,6	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 6. Типологізація моделей розвитку, що формуються Економіки, що розвиваються як особливий тип соціальних і економічних систем. Загальні риси й специфічні ознаки. Теоретичне пояснення феномена економік, що розвиваються. Традиції як основа поведінки індивіда й життя суспільства. Природні виробничі чинності й відносини особистої залежності. Примітивна економіка. Східне суспільство як ранній тип командної економіки. Феодалізм. Концепція «залежного капіталістичного розвитку». Концепція багатоукладної економіки. Концепція стадій економічного росту.</p>	Лекція, практичне заняття	[1,3,6,]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, інд. творчі завдання, розрахункова робота, тести	1,6	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 7. Порівняльний аналіз моделей розвитку, що формуються Критерії типологізації економік, що розвиваються. Рівень розвитку, рівень добробуту, рівень індустріалізації, співвідношення соціально-економічних укладів, роль у міжнародному поділі праці. Найменш розвинені країни. Проміжне положення нових індустріальних країн. Проблема відсталості й способи її</p>	Лекція, практичне заняття	[3,5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести	1,6	До наступного заняття за розкладом

<p>подолання. Особлива роль держави. Перспективи розвитку, що «доганяє». Формування змішаних соціально-економічних моделей розвитку у світі, що розвивається. Традиційна модель і її варіанти. Латиноамериканські соціально-економічні моделі розвитку. Ісламські соціально-економічні моделі. Структурної й системні (внутрішньої й зовнішні) перешкоди на шляху формування стійких соціально-економічних систем у Тропічній Африці.</p>					
<p>Тема 8. Економічні моделі країн, що розвиваються Порівняльний аналіз економік, що розвиваються. Співвідношення докапіталістичних і ринкових способів розподілу ресурсів, особливості економічних функцій держави. Структура форм власності. Роль неформальних інститутів. Генезис й природа тіньової економіки в країнах, що розвиваються. Співвідношення сучасних і традиційних форм взаємодії капіталу й праці. Наявність форм докапіталістичної експлуатації. Способи мобілізації ресурсів для фінансування економічного росту. Особлива роль держави. Рівень, диференціація й способи розподілу доходів. Специфіка економічних детермінант соціальної стратифікації. Проблема маргіналізації соціальних груп у країнах, що розвиваються. Місце й роль економік, що розвиваються, у світовому господарстві. Перспективи соціально-економічного розвитку економік, що розвиваються, в епоху глобалізації.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 3]</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести</p>	<p>1,6</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
<p>Тема 9. Типологізація трансформаційних економік Типологізація перехідних економік. Загальні й специфічні риси перехідних економік. Зміна ролі й функцій держави. Децентралізація прийняття економічних рішень. Зміна прав і форм власності. Зміна економічних механізмів. Зміна способів мобілізації ресурсів. Соціалізм як некапіталістична суспільна система на індустріальній основі. Моделі соціалістичної економіки: “ринковий соціалізм”, “командний соціалізм” і самокерована соціалістична економіка. Загальні й відмітні риси. Бюрократичне опосередкування доступу до засобів виробництва й формування цілей</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1-9]</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота, контрольна робота</p>	<p>1,6</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>

<p>виробництва. Співвідношення грошових і негрошових стимулів у мотивації праці. Реальний розподіл прав власності. Структура форм власності. Наявність “несоціалістичних” (недержавних) секторів економіки. Способи мобілізації ресурсів економічного й технологічного розвитку. Криза економік "реального соціалізму" як криза нереалізованих цілей. Співвідношення ринку й плану.</p>					
<p>Тема 10. Порівняльний аналіз трансформаційних економік Соціально-економічні моделі розвитку трансформаційних економік. Східно-європейські моделі (на прикладі країн Східної або Центральної Європи). Російська модель. Китайська модель. Перехідні економіки як особливий тип соціальних і економічних систем. Основні способи й методи соціально-економічної трансформацій. Програми й результати трансформаційних процесів у країнах Вишеградської групи, Китаї й В'єтнамі, Росії й інших країнах СНД. Мобілізація ресурсів для фінансування відтворення й проблема структурного пристосування економіки. Способи подолання макроекономічної нестабільності. Соціально-економічні моделі трансформаційних економік. Перспективи в країнах Центральної й Східної Європи й у країнах СНД. Імітація й адаптація соціально-економічних моделей розвинених капіталістичних країн. Симбіоз елементів ринку й командного керування економікою. Формування специфічних (відмітних) особливостей нових економічних систем.</p>	Лекція, практичне заняття	[1-9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести,	1,6	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 11. Формування нових моделей розвитку Вплив світогосподарських відносин на функціонування соціально-економічних систем різних типів. Дифузія мікро- і макrorівнів економічного життя. Інтеграція й маргіналізація. Зміна ролі держави. Основні протиріччя. Еволюція основних моделей розвитку під впливом науково-технічного прогресу й глобалізації. Формування нової соціально-економічної моделі розвитку, що базується на знаннях, і глобального інформаційного суспільства. «Партиципційна» соціально-економічна модель (або модель участі). Вплив науково-технічної революції на організацію й ефективність економічної діяльності в розвинених країнах. Нова</p>	Лекція, практичне заняття	[1-9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести,	1,6	До наступного заняття за розкладом

<p>модель розвитку - «економіка, що базується на знаннях» (на прикладі Ірландії та Фінляндії): відмітні ознаки; показники ефективності; результативність.</p>					
<p>Тема 12. Глобалізація та її вплив на моделі розвитку Глобалізація: основні підходи до визначення. Утримування процесів глобалізації. Формування глобальних економічних режимів. Основні агенти глобальної економіки. Транснаціональні корпорації, міжнародні фінансові інститути й мегаполіси. Глобальні економічні й інформаційні мережі.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1-9]</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота, контрольна робота</p>	<p>2,4</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
<p>6. Система оцінювання курсу</p>					
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>100 бальна – 100 балів протягом семестру (поточна успішність, тести в дистанційній формі, написання та захист розрахункових робіт, індивідуальних творчих завдань, контрольна робота); “відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами; “добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках; “задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки; “незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>				
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання заліку. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв’язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.</p>				
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов’язує</p>				

	теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Критерії оцінювання СРС	<p>За виконання кожної розрахункової роботи/творчого завдання студент отримує дві оцінки – одну за написання роботи і одну за захист. Оцінювання проводиться за національною шкалою.</p> <p>В процесі оцінювання рівня написання розрахункової роботи/творчого завдання звертається увага на своєчасність застосування відповідного інструментарію для вирішення задач розрахункової роботи, правильність графічної інтерпретації результатів побудови відповідних моделей, правильність розрахунків, грамотність та повноту формулювання проміжних та остаточних висновків до розрахункової роботи.</p> <p>В процесі оцінювання захисту розрахункової роботи звертається увага на рівень володіння теоретичним матеріалом, необхідним для виконання розрахункової роботи, орієнтування студента в основних етапах виконання завдань, вміння формулювати висновки до роботи.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> – оцінка за поточне тестування (15 балів); – оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (15 балів); – оцінка за контрольну роботу (20 балів); – оцінка за самостійну роботу (50 балів).
7. Політика курсу	
<ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових робіт, проходження тестування в дистанційній формі навчання, виконання індивідуальних творчих завдань; - опрацювання і підготовка до дискусій з приводу матеріалу, викладеного в хрестоматіях для самостійної роботи; - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. <p>Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).</p> <p>Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні незадовільні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Кліменко О.М. Економічна компаративістика як стратегічний засіб розвитку та реформування економіки України / О.М. Кліменко // Бізнес Інформ. – 2016. - № 12. – с. 8-12. 2. Колганов А.И., Бузгалин А.В. Экономическая компаративистика: Учебник. – М.: -ИНФРА-М, 2011. – 746 с. 3. Роузфилд, Стивен. Сравнительная экономика стран мира. Культура, богатство и власть в XXI веке, РОССПЭН, Москва, 2004 г. 4. Кульчицький Я.В. Екологізація економічних систем у контексті постіндустріального парадигмального дискурсу та економічної компаративістики / Я.В.Кульчицький // Регіональна економіка. 2008. - №1. – с. 77 - 84. 5. Поченчук Г.М. Економічна компаративістика: інституціональні аспекти / Г.М. 	

Поченчук // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2016. Випуск 9. - с. 18 – 22.

6. Гражевська Н. Компаративний підхід до аналізу глобальної конкурентоспроможності національних економік / Н. Гражевська // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – № 1(28). – С. 15–24.

7. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському клубові / Б. Гаврилишин; упоряд. В. Рубцов. – К.: ПУЛЬСАРИ, 2009. – 248 с.

8. Завгородня О.О. Компаративістика та класифікація моделей національних інноваційних систем / О.О. Завгородня // Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 3 (15), 2015.

9. Мартинов А.Ю. Історична компаративістика світових економічних криз (XX – початок XXI ст.) / Ю.А. Мартинов // Укр. іст. журн. – 2011. – №5. – с. 131 - 146

Викладач

Пілько А.Д.